

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Suomen kirjastoseura on erittäin huolestunut siitä, että kirjastojen korvamerkitty erillinen rahoitus kirjastojen perustamishankkeisiin uhkaa hävitä valtionosuusuudistuksessa.

Suurin osa kirjastoista (40 %) on rakennettu 1970- ja 1980-luvuilla, joten peruskorjausten ja tilojen muutostarve on juuri nyt suuri. Jos korvamerkitty valtionavustus poistetaan, tiloista säästetään lyhytnäköisesti lakkauttamalla kirjastoja. Kuntalaisten mahdollisuudet kirjastopalvelujen käyttöön etenkin taajamien ulkopuolella heikkenevät.

Yleisiä kirjastoja ja niiden tiloja käytetään erittäin tehokkaasti:

- vuonna 2012 fyysisiä kirjastokäyntejä oli 52,8 miljoonaa, verkkokäyntejä 56,7 miljoonaa
- 40 % suomalaisista lainasi kirjastoista 95 miljoonaa lainaa
- kirjastoissa järjestettiin viime vuonna n. 7000 näyttelyä, 23 000 tapahtumaa, joihin osallistui 650 000 ihmistä.
- tiedonhankinta- ym. koulutuksia kirjastot järjestivät 1 14 000 kpl, joihin osallistui 410 000 asiakasta
- kirjaston tilasta keskimäärin 80 % on asiakkaiden käytössä, loppuosa jakaantuu henkilökunnan tilan ja varaston kesken.
- kuljetukset kirjastojen välillä ja valtakunnallisesti palveleva Varastokirjasto ovat vähentäneet varastotilaa

Verkkopalvelut eivät siis ole poistaneet fyysisen kirjastotilan tarvetta, vaan ne täydentävät toisiaan. Kirjasto on ns. kolmas tila, saareke organisaatioiden ja yksityisen perhe-elämän välissä. Kirjastossa on mahdollista kohdata erilaisia ihmisiä, löytää kokoelmista ja tapahtumista ideoita ja näkökulmia uutta luoville ajatuksille. Viihtyisät tilat ja pitkät aukioloajat luovat turvallisen kohtaamispaikan, joka tukee yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja monikulttuurisuutta ja vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa.

Taloudellinen taantuma lisää kirjastojen käyttöä kuten 1990-luvun lama osoitti. Kirjastoissa työskennellään ja vietetään vapaa-aikaa. Kirjastot ehkäisevät tehokkaasti syrjäytymistä, koska kirjasto on maksuton kohtaamis- ja tapahtumapaikka kaikille. Kirjasto tarjoaa tietoyhteiskunnan jokaisen ulottuville: ajantasaista aineistoa, nettiyhteydet sekä tarvittaessa opastusta niiden käyttöön. Koululaisten lukutaito on heikentynyt, siksi kirjastoa tarvitaan entistäkin enemmän myös perinteisen lukutaidon ylläpitäjänä.

Tilojen monipuolinen käyttö edellyttää muunneltavia kirjastotiloja ja kalustoratkaisuja. Kokoelmien muuttuminen on vaikuttanut kirjastotiloihin. Verkkotiedonhaut ovat osittain korvanneet käsikirjastot, mutta rauhallista, julkista tilaa ei voida korvata. Alueellisesti ja laadullisesti tasa-arvoiset kirjasto- ja tietopalvelut edellyttävät riittävää ja ammattitaitoista henkilökuntaa, ajanmukaisia fyysisiä ja digitaalisia aineistoja sekä asianmukaisia tiloja ja kirjastoautopalveluja. **Vaikka kirjastoja tarvitaan ja käytetään yhtä paljon kuin ennenkin, panostukset kirjastoihin ovat kunnissa laskeneet. Hankintamäärät (kpl) asukaslukuun suhteutettuna ovat lähes samat kuin kymmenen vuotta sitten. Kirjastojen toimipaikkojen, kirjastoautojen ja aukiolotuntien määrä on laskenut kymmenen prosenttia 2000-luvulla.**

Lähikirjastojen lakkauttamista on perusteltu sillä, että kirjastoautot korvaavat lähikirjaston. Käytännössä kirjastoauton 15-30 minuutin pysäkkiäika ei korvaa kiinteää toimipaikkaa. Edelleen käytäntö on osoittanut, että kuljettajan eläköityessä ja auton vanhetessa kunnilla ei ole halua jatkaa kirjastoautopalveluakaan. Jos korvamerkitty avustus kirjastoauton hankintaan poistuu, on erittäin todennäköistä, että kirjastoautopalvelu Suomessa loppuu. Viime vuonna 151 kirjastoautolla oli 12 300 pysäkkiä ja 7,4 miljoonaa lainaa. Lisäksi kirjastoautot koulupysäkeillään ovat korvanneet puuttuvat koulukirjastopalvelut.

Kirjastotilojen ja -autojen uusimistarve on jatkuvaa, siksi erillinen määräraha kunnille kirjastojen perustamishankkeisiin on säilytettävä. Suunnitelmallinen kirjastoautojen hankinta, kirjastojen uudisrakentaminen ja peruskorjaus edellyttävät riittävää tasokorotusta määrärahaan eikä suinkaan erillisestä järjestelmästä luopumista.

Suomella ei ole varaa hävittää kirjastopalvelujaan.

Helsingissä 28.11.2013

Jukka Relander
Suomen kirjastoseuran puheenjohtaja

Sinikka Sipilä
Toiminnanjohtaja